Hadi Mus□vi: «Urmiya g□lünün quruması yerli □halinin v□ milli f□alların etirazlarıyla günd□m□ g□ldi»
«G□lün quruması rejimin türkl□r□ qar□ı ayrı-seçkilik siyas□tinin v□ laqeyd münasib□tinin g□st□ricisidir»
«Xalq C□bh□si» q□zetinin «Güney Az□rbaycan» s□hif□sinin bud□f□ki qona□ı Güney Az□rbaycan Demokrat Partiyasının (GADP) m□tbuat üzr□ s□zçüsü Hadi Mus□vidir. □sl□n K□leyb□r □□h□rind□n olan soyda□ı, hazırda is□ Türkiy□d□ siyasi mühacir h□yatı ya□ayır. Onunla hazırda qurumaq t□hlük□si olan Urmiya g□lüyl□ ba□lı h□ms□hb□t olduq.

- Hazırda Urmiya g□lünd□ v□ziyy□t nec□dir?

- Bu g□lün quruması bir neç□ s□b□bd□n qaynaqlanır. Onlardan biri d□ ild□ t□xmin□n 0.6 mm buxarlanmadır. Bunun n□tic□sind□ g□l sür□tl□ qurumaqdadır. Urmiya g□lünün suyu 1995-ci ild□n 2011-ci il□d□k 25 milyard kubmetr azalıb. 2011-ci ild□n indiy□d□k d□ g□lün suyunda azalma xeyli artıb. N□tic□d□ g□ld□ki duzun miqdarı da çoxalır. G□l quruma□a davam ed□rs□, t□xmin□n 20-25 il sonra □g□r iqlim □□rtl□ri d□ uy□un olmasa, bu g□l tamamil□ duz ç□lün□ çevril□c□k. B□lg□ □halisinin, el□c□ d□ milli f□alların ciddi etirazlarına baxmayaraq, rejim g□lün qurumasını t□bii f□lak□t olaraq hallandırır. Dig□r siyasi amill□ri n□z□r□ almasaq, m□nc□, bu fars h□kum□tinin t□slimiyy□ti v□ acizliyidir. El□c□ d□ türk mill□tin□ qar□ı ayrı-seçkilik siyas□tinin v□ laqeyd münasib□tinin g□st□ricisidir.

- Urmiyali deputat çıxı□ında bildirib ki, g□lün □trafında 50 k□nd bo□aldılıb. B□s hazırda h□min k□ndl□rin sakinl□ri harada yerl□□dirilib?

- Bu g□lün quruması t□xmin□n 20 ildir ba□layıb. H□min günd□n indiy□d□k aidiyyatı quurmlar bu bar□d□ m□lumatlıdırlar. Lakin g□lün quruması yalnız □halinin v□ milli f□alların etirazlarıyla

günd□m□ g□ldi. Bu gün□d□k rejim faci□nin qar□ısını almaq üçün heç bir ciddi addım atmayıb. Bu o dem□kdir ki، fars hakimiyy□ti h□min b□lg□nin □halisinin g□l□c□yi v□ taleyil□ maraqlanmır. Rejimin laqeyd münasib□ti n□tic□sind□ g□l hazırkı faci□vi v□ziyy□t□ dü□dü. Xatırlayırsınızsa، □ranın bir r□smisi yaxın günl□rd□ verdiyi müsahib□sind□ bildirmi□di ki، bu g□l quruyacaq، □hali d□ oradan k□çüb □zl□rin□ çar□ qılmalıdırlar.

– □g□r g□l quruma□a davam ets□، h□vz□nin □trafındaki dig□r k□ndl□rin aqib□ti nec□ olacaq?

– Bu g□l dünyanın ikinci duzlu، b□lg□nin is□ □n b□yük g□lüdür. Bel□ bir g□lün quruması v□ bunun n□tic□sind□ yaranacaq f□lak□tl□r sad□c□ □traf k□ndl□r□ deyil، bütün Güney Az□rbaycana v□ xarici □lk□l□r□ d□ z□r□r ver□c□k.

– 50 k□ndin bo□alması □halid□ ciddi narahatçılıq yaradırmı?

– Bu x□b□ri Urmiyanın □ran parlamentind□ki nümay□nd□si Nadir Qazipur deyib. Bu say h□r gün artmaqdadır. T□bii olaraq yaranmı□ acınacaqlı durumdan daha çox g□lün □trafında ya□ayan insanlar □ziyy□t ç□kirl□r. □ünki h□min □razil□rd□n yalnız ya□ayı□ m□sk□ni deyil، h□mçinin maldarlıq v□ □kinçilik üçün istifad□ edilir. Bu narahatçılıq ill□rdir var. T□□ssüf ki، bo□ v□dl□r v□ qeyri-s□mimi addımlarla ekoloji faci□y□ g□z yumurlar.

– G□lün qurumasının Urmiya v□ ümumilikd□ Güney Az□rbaycan üçün hansı z□r□rl□ri var?

– Bu g□lün quruması sad□c□ Güney Az□rbaycana deyil، qon□u □lk□l□r□ d□ m□nfi t□sir ed□c□k. □n b□yük ziyan is□ Urmiyada ya□ayan 14 milyon soyda□ımıza d□y□c□k. G□lün sür□tl□ quruması، el□c□ d□ duz kütl□l□rinin kül□kl□ □trafa yayılmasından Güney Az□rbaycanın ba□qa □□h□rl□ri d□ □ziyy□t ç□k□c□k. B□lg□mizd□ □kinçilik v□ maldarlıq tamamil□ sıradan çıxacaq. Bu is□ h□m iqtisadi، h□m d□ sa□lamlıq c□h□td□n b□yük t□l□fat olacaq.

- Sizc□, □ran d□vl□ti Urmu g□lüyl□ ba□lı n□ vaxtsa h□y□can t□bili çalacaqmı?

- □slind□ m□nc□, bu milli f□allarla □ran rejimi arasında olan m□s□l□ deyil. Bu beyn□lxalq f□lak□t hesab edildiyind□n, el□ beyn□lxalq s□viyy□d□ d□ h□ll edilm□lidir. Rejimin Güney Az□rbaycana etdiyi zülml□r v□ ayrı-seçkilik bütün sah□l□rd□ ya□anmaqdadır. G□lün quruması n□tic□sind□ ba□ ver□ bil□c□k f□lak□tl□ri n□z□r□ alaraq etiraz ed□n milli f□allarımız ekoloji, sosial v□ siyasi baxımdan basqıya m□ruz qalırlar. Dü□ünür□m ki, bu m□s□l□ yalnız bizim etirazlarımızla qısa müdd□td□ h□llini tapmayacaq. Beyn□lxalq t□zyiql□r olmasa, rejim □lin□ dü□mü□ fürs□ti d□y□rl□ndir□r□k g□lü tamamil□ qurudacaq. N□tic□d□ b□lg□ni bo□aldaraq 40 milyonluq Az□rbaycan türkünü ya□adı□ı co□rafiyadan, qon□ulu□undakı türk d□vl□tl□rind□n qoparma□a çalı□acaq. Qon□u d□vl□tl□r Urmiya g□lünü □n azı ekoloji f□lak□t baxımından d□st□kl□m□lidirl□r. M□nc□, bu g□l türk mill□ti üçün □n b□yük birlik v□ b□rab□rlik sına□ıdır. Urmiya g□lü artıq bizim üçün t□k ekoloji deyil, h□m d□ siyasi problem v□ faci□dir.

- N□ üçün d□vl□t g□l□ bel□ laqeyd münasib□t g□st□rir?

- Bunun bir neç□ s□b□bi var. Ba□lan□ıcda bu g□lün quruması t□bii hadis□ kimi g□rüns□ d□, zamanla m□s□l□nin mahiyy□tinin ba□qa oldu□unu □yr□ndik. Milli f□alların g□ll□ ba□lı keçirdiyi etiraz aksiyalarıyla Urmiya g□lü m□s□l□si günd□m□ g□lib v□ □ran parlamentin□ q□d□r yol tapıb. □n sonda g□ll□ ba□lı fond yaradılması s□s qoyuldu, lakin q□bul edilm□di. G□lün müdafi□sin□ qalxan f□allar is□ k□sb edilib. Bu onu g□st□rir ki, rejim üçün d□ Urmiya g□lü ekoloji m□s□l□ deyil. □g□r h□kum□t bu faci□nin qar□ısını ist□s□, ala bil□r.

- □ranın Az□rbaycandakı s□firliyi g□l üçün v□sait ayrıldı□ını iddia edir. Sizc□, n□ d□r□c□d□ do□rudur?

– Bu g□lün quruması yeni hadis□ deyil. G□lün b□yük bir hiss□si quruyub، amma h□l□ d□ rejim bo□ v□dl□rin□ davam edir. Bu cür yalan açıqlamalarla problemi günd□md□n çıxarma□a çalı□ırlar. Müt□x□ssisl□rin fikrinc□، Urmiya g□lünün qurumasının qar□ısını almaq üçün t□xmin□n 3 milyard kubmetr su lazımdır. Düzgün suvarılma metodu، texnoloji üsullarla g□lün suya olan ehtiyacının üçd□ birini t□min etm□k olar. □ll□rl□ bel□ bo□ v□dl□r verilir. Amma indiy□d□k ciddi addım atılmayıb. Bu baxımdan rejimin yeni v□dl□rin□ mill□timiz inanmır. Fars h□kum□ti Güney Az□rbaycanda nüfuzunu v□ etimadını itirib.

– Güney Az□rbaycanda Urmiya g□lüyl□ ba□lı yeni etiraz aksiyaları g□zl□nilirmi?

– □slind□ bu aksiyalar v□ etirazlar bitm□yib. N□ d□ fasil□ elan edilm□yib. Sad□c□، rejimin ciddi t□zyiql□ri v□ çox sayda h□bsl□r n□tic□sind□ etirazlar daha f□rqli yollarla h□yata keçirilir. M□s□l□n، «Traktor» komandasının oyununda g□ll□ ba□lı plakatlar nümayi□ etdirilir، □üarlar verilir. Xaricd□ ya□ayan soyda□larımız da diplomatik yollarla problemi günd□m□ g□tirm□y□ çalı□ırlar. Bir neç□ ay □nc□ Avropada ya□ayan f□llarımız Urmiya g□lüyl□ ba□lı Avropa □urasının nümay□nd□l□ril□ g□rü□dül□r. Onlara m□vzuyla ba□lı s□n□dl□r t□qdim etdil□r. Bu cür f□aliyy□tl□r g□st□rir ki، Urmiya g□lü heç bir zaman milli f□allarımız t□r□find□n yaddan çıxmayıb v□ g□l u□runda mübariz□ davam edir.

– Milli h□r□katda Urmiya g□lünün hansı yeri var?

– Urmiya g□lünün qurudulması mahiyy□tc□ h□m d□ milli m□s□l□ oldu□u üçün h□r□katda xüsusi yeri var. Milli f□allar bu m□s□l□ni günd□m□ g□tirm□yi v□ etiraz etm□yi □zün□ borc bil□r□k aksiyalara davam edirl□r. Rejimin a□ır basqılarına baxmayaraq، Urmiya g□lü m□s□l□si h□r□katın h□r zaman günd□md□dir. Bu bel□dir v□ bel□ d□ qalacaq. Milli f□alların etiraz aksiyaları il□ Urmiya g□lünü

d□st□kl□m□si xalqımızda ümid yaradır.

– Urmiya g□lüyl□ ba□lı aksiyalara milli f□alarla yana□ı, sad□ v□t□nda□lar da qatılırmı?

– Bu faci□y□ etirazları ilk olaraq Güney Az□rbaycandakı milli f□allar ba□latdılar. H□r□katın xaricd□ki qolu da paralel olaraq aksiyaları davam etdirdil□r. Bu etirazlar davam etm□kd□dir. T□dric□n aksiyalar kütl□vilik qazandı. Artıq piketl□rd□ milli f□allarla yana□ı, sad□ insanlar da i□tirak edir.

– Urmiya g□lünün qurumasının ba□qa hansı s□b□bl□ri var? Bu g□l quruyur, yoxsa qurudulur?

– Bildiyiniz kimi, Urmiya g□lüyl□ 150 km uzaqlıqda yerl□□□n Van g□lü eyni iqlim □□raitind□dir. □kisinin d□ hazırkı v□ziyy□tin□ baxsaq, quruma s□b□binin ekoloji amil oldu□unu dem□k □sassızdır. Bunun bir çox s□b□bl□ri var. G□l□ axan çayların üz□rind□ b□yük b□ndl□rin tikilm□si, y□nd□msiz qazılan su quyuları, yanlı□ suvarma üsulları, □kin sah□l□rinin çoxalması, g□lün □trafında ya□ayan □halinin sayını iki d□f□ çoxalması v□ s. Bu sadaladıqlarımın g□lün qurumasına □lb□tt□ ki, t□siri var. N□tic□si is□ bir az □vv□l d□ qeyd etdiyim kimi, b□lg□nin ya□ayı□ m□sk□ni kimi yox olmasıdır. □ld□ edil□n son m□lumatlara g□r□, Urmiya g□lü □trafında 36 b□nd var. Onlardan 22-si hazırda istifad□ edilir. Onları bir çox qanunsuz v□ uy□unsuz halda tikilib. N□tic□d□ yeraltı su qaynaqlarının g□ll□ □laq□si tamamil□ k□silib. Bunlar Urmiya g□lünün qurumasının s□b□bl□rind□n sad□c□ bir neç□sidir. Bütün bunları n□z□r□ alsaq, g□lün qurumadı□ını, quruduldu□unu dey□ bil□rik.

http://www.xalqcebhesi.az/?p=115587